

I. Andragogické teorie

1. Andragogika jako obor, charakteristika. Předmět andragogiky. Andragogika jako vědní a praktický obor. Struktura andragogických disciplín. Pojmová struktura andragogiky.
2. Andragogika a další disciplíny. Vztah andragogiky a pedagogiky. Andragogika a sociologie, psychologie, politická ekonomie atd. Průnik teorií blízkých disciplín do teorie vzdělávání dospělých.
3. Historie andragogického myšlení. Původ pojmu andragogika. Zrození soudobé andragogiky po 2. světové válce. Významní myslitelé 20. století – Knowles, Gagné, Rogers, Freire, Mezirow, Jarvis a další.
4. Současná paradigmatata andragogického myšlení (konsenzuální, kritické, emancipační, interpretativní).
5. Pedagogické teorie. Přehled a charakteristika pedagogických teorií (akademické, kognitivní, personalistické, sociální a jiné) a jejich hlavní představitelé.
6. Česká a slovenská andragogika a její představitelé. Teoretické proudy v české a slovenské andragogice: integrální andragogika, empiricky orientovaná andragogika, sociální andragogika.
7. Dospělý jako účastník vzdělávání. Stadia dospělosti a specifické charakteristiky dospělých v souvislosti s jejich vzděláváním a učením (obecně osobnostní, kognitivní, sociální, emocionální). Vzdělávací potřeby dospělých, zájmy a motivace k učení a vzdělávání.
8. Dospělí ve formálním vzdělávání. Základní kategorie účelových učebních aktivit dospělých (formální, neformální a informální) a jejich přínosy, komplementarita a realizace. Terciární vzdělávání dospělých (vymezení a zahraniční příklady).
9. Dospělí v neformálním vzdělávání a dalším profesním vzdělávání. Profesní vzdělávání dospělých, vymezení a hlavní souvislosti. Dostupnost profesního vzdělávání dospělých, participace na profesním vzdělávání dospělých, rovnost přístupu ke vzdělávání.
10. Workplace learning – učení pro pracoviště. Vymezení učení pro pracoviště, teoretické pozadí. Individuální, skupinové a organizační učení. Přínosy, dysfunkce učení pro pracoviště.
11. Dospělí v neformálním vzdělávání – zájmové vzdělávání. Volný čas a zájmové vzdělávání dospělých. Charakteristiky zájmového vzdělávání dospělých. Cíle a didaktické aspekty (metody, formy) zájmového vzdělávání dospělých. Občanské vzdělávání dospělých v ČR. Koncepce a témata pedagogiky sportu, rysy a význam rekreačního sportu dospělých.

12. Dospělí a informální učení. Vymezení a charakteristiky informálního učení dospělých. Uznávání, hodnocení a využívání výsledků informálního učení. Snahy o měření informálního učení. Empirická zjištění o informálním učení dospělých v ČR.
13. Zaměstnanost a zaměstnatelnost jako andragogická témata. Zaměstnanost a zaměstnatelnost, nezaměstnanost, rekvalifikace a jejich andragogická interpretace.
14. Charakteristika didaktických teorií a teorií učení, které mají své didaktické aplikace (systémové, konstruktivistické, behaviorální teorie aj.) a jejich hlavní představitelé.
15. Srovnávací andragogika, teorie, předmět zkoumání, infrastruktura, metody a možnosti uplatnění výsledků.
16. Funkční gramotnost dospělých. Koncept, oblasti funkční gramotnosti. Měření funkční gramotnosti, možnosti rozvoje funkční gramotnosti.
17. Filozofický pohled na člověka a jeho vzdělávání. Specifika náhledu na vzdělávání v průběhu života v kontextu vybraných filozofických proudů včetně konkrétních představitelů a jejich děl (pragmatismus, fenomenologie, existencialismus).
18. Hodnoty ve výchově. Filozofická východiska pedagogických teorií výchovy k hodnotám. Metody a formy etické výchovy. Otázka výchovy v demokracii a k demokracii.
19. Didaktika vzdělávání dospělých. Metody vzdělávání dospělých. Styly učení dospělých, motivace a bariéry k učení. Transfer naučeného do životních a profesních situací. Mentoring, tutoring a koučování, kolegiální podpora. Podpora sebevzdělávání.
20. Gerontopedagogika a její konstituování. Stárnutí z hlediska gerontologického, psychologického, sociologického a andragogického. Vzdělávání seniorů v širších společenských souvislostech. Institucionální a organizační zabezpečení vzdělávání seniorů.
21. Předmět zájmu kariérového poradenství. Teorie profesního a kariérového poradenství (Parsons, Ginsberg, Super, Holland aj.).
22. Kulturní a pedagogická antropologie: předmět a vymezení kulturní antropologie, vztah kulturní antropologie k pedagogice, vztah kulturní a pedagogické antropologie, metodologie kulturní antropologie a její průnik do pedagogických věd.
23. Teoretické koncepce multikulturalizmu (liberální, komunitární, kritický multikulturalismus), multikulturní výchova, realizace multikulturní výchovy (programy a projekty). Interkulturní psychologie a pedagogika.
24. Mezigenerační učení, historie zkoumání mezigeneračního učení. Mezigenerační učení v rodině. Mezigenerační učení v kurzech neformálního učení a vzdělávání. Mezigenerační programy.

II. Řízení vzdělávacích procesů a institucí ve vzdělávání dospělých

1. Vzdělávání dospělých v současnosti, kontext problematiky. Sociální a ekonomické trendy spojené s globalizací. Výzvy pro pedagogiku a andragogiku a dopady do vzdělávacích systémů. Decentralizace, evropeizace, „recentralizace“.
2. Vzdělávací strategie Evropské unie jako kontext pro vzdělávací politiku ČR (závaznost doporučení, metody realizace, základní dokumenty: Lisabonský proces, Boloňská deklarace, Barcelonské cíle, Memorandum o celoživotním učení).
3. Český vzdělávací systém. Struktura, vývoj a současný stav. Charakteristické rysy a vývojové tendence vzdělávacího systému v ČR. Základní dokumenty vzdělávací politiky ČR (Bílá kniha, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy, Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku, Strategie celoživotního učení ČR, stávající školské zákony).
4. Vzdělavatelé dospělých a instituce vzdělávání dospělých. Koncept vzdělavatele dospělých, možné role vzdělavatele dospělých a hlavní formy rozvoje lidí. Modely a koncepce profesionalizace vzdělavatelů dospělých. Struktura a charakter institucí vzdělávání dospělých.
5. Vzdělávací politika jako součást širšího konceptu sociální politiky v rámci různých typů sociálního státu (vývoj, základní charakteristiky, činitelé, principy, oblasti).
6. Základní principy vzdělávací politiky: princip celoživotního učení pro všechny, princip rovných vzdělávacích příležitostí, princip zaměstnatelnosti, sociální soudržnosti a sociální relevance, princip internacionalizace ve vzdělávání.
7. Kvalita, akreditace a certifikace vzdělávání dospělých. Indikátory kvality vzdělávání, indikátory kvality systémů vzdělávání dospělých, standardy kvalifikační a hodnotící. Procedury akreditace, procedury certifikace vzdělávání dospělých.
8. Principy ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, procedury. Legislativní rámec a realizace.
9. Služby kariérového poradenství v ČR a trendy jejich rozvoje v EU. Podpora kariérového rozvoje na pracovišti. Kariérové vzdělávání. Kariérové informace a práce s nimi.
10. Vedení poradenského procesu u dospělých, specifika práce se zaměstnanými a nezaměstnanými dospělými (např. model „praktického kariérového poradenství“, model vycházející z kariérového tématu klienta). Diagnostika a sebepoznání jako součást poradenského procesu (oblasti diagnostiky u dospělých, příklady využití jednotlivých diagnostických nástrojů).

11. Charakteristika hlavních procesů řízení – rozhodování, organizování, kontrola.
12. Pojetí školy a dalších vzdělávacích institucí jako institucí, organizací běžných, organizací specifických, pospolitostí – a jejich význam pro předpoklady o řízení.
13. Procesy řízení a procesy vedení škol – obecná charakteristika řízení a obecná charakteristika vedení. Hlavní koncepce řízení (na příkladech: Taylor, Weber, Mayo, McGregor). Vedení (leadership) – podstata, styly vedení.
14. Řízení a správa škol – soudobé tendence. Decentralizace, autonomizace, „skládání účtů“, autoevaluace, vnitřní rozvoj škol, koncepce řízení kvality. Škola jako učící se organizace. Rady škol jako ústřední prvek systému správy škol.
15. Systém řízení lidských zdrojů v organizaci: plánování lidských zdrojů, analýza pracovního místa, výběr pracovníků, hodnocení pracovního výkonu, vzdělávání pracovníků, odměňování pracovníků.
16. Inovace a inovační procesy, jejich podstata. Osobnostní, pedagogicko-metodická a kulturní rovina inovace. Podpora inovačních procesů. Inovativní hnutí v ČR po roce 1989.
17. Teoretické a školsko-politické pojetí e-learningu. E-learning ve strategických dokumentech EU a ČR. E-learning a celoživotní učení. Aplikace e-learningu v různých oblastech vzdělávání.
18. Osobnostně sociální výchova dospělých. Východiska, cíle a metody, témata, reflexe jako nástroj osobnostně sociální výchovy. Osobnost, vztahy a skupina v osobnostně sociální výchově. Rozvoj klíčových kompetencí.
19. Základní právní pojmy v andragogické praxi. Prameny práva, formy uskutečňování práva. Právní vědomí, zákonnost, právní řád. Právní normy, jejich znaky, třídění, platnost a účinnost. Právní úkony, prvky právního vztahu, právní subjektivita.
20. Pracovně právní otázky vzdělávání dospělých. Pracovně-právní vztahy, jejich vznik, trvání a skončení (náležitosti pracovní smlouvy). Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr. Cena práce. Čistá, hrubá a superhrubá mzda. Principy sociálního a zdravotního pojištění.
21. Ekonomika vzdělávání dospělých. Rozpočet vzdělávací akce. Náklady a výnosy. Způsoby stanovení ceny. Způsoby sestavování rozpočtu. Doklady k akci a jejich náležitosti. Dokumentace akce.
22. Specifika zahraniční rozvojové spolupráce České republiky (institute, teritoriální zaměření), mezinárodní organizace v rozvoji (OSN a vybrané agentury, Světová banka, Mezinárodní měnový fond), globální rozvojové vzdělávání (definice, principy).
23. Projektové řízení. Cíle projektu, plánování, etapy řešení projektu. Zadavatel, dělba úkolů, sledování kvality.

III. Výzkum a evaluace v andragogice

1. Specifika vědeckého výzkumu sociálních jevů, způsoby poznávání reality, možnosti a meze vědeckého poznání (obecně a v pedagogice).
2. Význam paradigmatu ve vědě a jeho vliv na sociálně vědný výzkum. Vztah teorie a empirie, model empirické vědy.
3. Empirický výzkum jako testování (ověřování) teorie a jako konstrukce (výstavba) teorie.
4. Projekt empirického pedagogického výzkumu a jeho jednotlivé etapy (od problému k publikaci). Formulace výzkumného problému. Předvýzkum, pilotáž.
5. Úloha pedagogických konstruktů a hypotéz, zásady jejich formulace, verifikace a falzifikace hypotéz. Proces operacionalizace ve výzkumu; indikátory.
6. Typy proměnných, škálování (nominální, ordinální, kardinální), charakteristiky souboru podle typu proměnných.
7. Metody statistického zpracování dat (třídění, statistiky, parametry), deskriptivní a induktivní statistika, jejich uplatnění v poznání pedagogických jevů.
8. Analýza dat. Univariační analýza dat; deskriptivní statistiky, střední hodnoty. Bivariační analýza dat; vztahy mezi proměnnými, korelace. Multivariační analýza dat; vícenásobná regrese, path-analýza, clusterová analýza, faktorová analýza a jejich interpretace.
9. Problematika vývoje (longitudinální výzkum) a intervence (experimentální výzkum, akční výzkum) v rámci pedagogického výzkumu. Experiment v pedagogice, jeho druhy, zpracování a interpretace. Znáhodnění, vyrovnávání.
10. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: filozofické základy, metodologická východiska (antropologie, chicagská škola, pragmatismus, symbolický interakcionismus).
11. Kritéria kvality v kvalitativním výzkumu. Pojmy validita a reliabilita, alternativní kritéria zaváděná specificky v kvalitativním výzkumu. Techniky dosahování kvality.
12. Designy kvalitativního výzkumu: etnografie, biografie, případová studie. Příklady realizovaných studií.
13. Zakotvená teorie. Charakteristika výzkumného plánu, jeho přednosti a limity. Příklady realizovaných studií.
14. Plánování a vedení kvalitativního výzkumného projektu: volba výzkumného problému a výzkumných otázek, rozhodnutí o vzorku a metodách sběru dat, zajištění vstupu do terénu.

15. Sběr dat (rozhovor, pozorování, studium dokumentů a artefaktů) a analýza dat (různé typy kódování, kategorizace kódů, analytická indukce, konstantní komparace) v kvalitativním výzkumu.

16. Účel, východiska, podmínky a aktéři pedagogické evaluace. Pedagogická evaluace jako proces, přístupy k pedagogické evaluaci, typy pedagogické evaluace. Etické aspekty evaluace.

17. Evaluace vzdělávacích programů, evaluace učebnic, evaluace reálné výuky a edukačního prostředí.

18. Analýza vzdělávacích potřeb, evaluace vzdělávacích potřeb a vazba na systémy vzdělávání.

19. Evaluace vzdělávacích výsledků, evaluace prostřednictvím standardů, evaluace na základě indikátorů, evaluace efektivnosti vzdělávacích institucí, evaluace pedagogického výzkumu.

20. Typy a příklady realizovaných srovnávacích studií a výzkumů v oblasti vzdělávání dospělých, zdroje dat.

Okruhy otázek ke státní zkoušce z Andragogiky byly inovovány v rámci klíčové aktivity Inovace kurikula oboru Andragogika projektu OpVK Inovace a modernizace přípravy studentů pro komplexní uplatnění ve vzdělávání dospělých. Na inovaci se podílel tým Centra inovace andragogických studií.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ